

ВИСНОВОК

**про наукову новизну, теоретичне та практичне значення
результатів дисертації Лисенка Ярослава Олександровича
на тему: «Теоретико-правове дослідження забезпечення державної
політики у сфері прав людини», що подана на здобуття наукового
ступеня доктора філософії з галузі знань 08 «Право» за спеціальністю 081
«Право»**

Дисертаційна робота Лисенка Ярослава Олександровича на тему: «Теоретико-правове дослідження забезпечення державної політики у сфері прав людини» була розглянута на засіданні міжкафедрального семінару, який було проведено 29 жовтня 2025 року, протокол №2.

Актуальність теми дослідження. Забезпечення та захист прав і свобод людини є пріоритетним завданням демократичної, соціальної та правової держави. Це питання набуває особливої ваги в умовах триваючих реформаторських процесів, збройної агресії російської федерації проти України, постійних порушень прав людини на тимчасово окупованих територіях, а також необхідності гармонізації національного законодавства зі стандартами Європейського Союзу (ЄС) та інституційного зміцнення системи захисту прав людини. Для забезпечення незворотності демократичного поступу важливим є не лише формальне закріплення прав і свобод у нормативно-правових актах, а й створення ефективної державної політики, спрямованої на їх реалізацію та захист.

Оцінка ефективності інституцій, уповноважених реалізовувати державну політику у сфері прав людини, зокрема Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, органів виконавчої влади, судової системи та інститутів громадянського суспільства, має ключове значення для вдосконалення механізмів правозахисту. Особливий інтерес становить досвід країн Європейського Союзу, де діють національні стратегії і плани дій з прав людини, розвинені моделі омбудсмена, системи правової освіти та залучення громадськості до формування державної політики.

Попри значний внесок науковців у вивчення проблематики прав і свобод людини, більшість досліджень зосереджується переважно на питаннях правових гарантій, механізмах судового чи міжнародного захисту, тоді як системне забезпечення державної політики у цій сфері залишається менш розробленим напрямом у сучасній українській правовій науці. Саме тому у даній роботі основну увагу приділено аналізу політичних і правових механізмів, інституційної взаємодії, факторів ефективності впровадження міжнародних стандартів прав людини у вітчизняну державну політику.

Окремі аспекти зазначеної проблематики висвітлювалися у працях таких вітчизняних науковців: М. Антонович, М. Балагура, Г. Бабенко, Г. Буга, Л. Весельська, О. Винник, С. Головатий, Р. Головенко, І. Гаврада, Л. Гончаренко, В. Гніденко, О. Дем'янюк, Е. Кадебська, М. Козюбра, В. Корольова, К. Кучерява, А. Кучук, О. Лаврук, Р. Луцький, Є. Мамедов, Н. Мороз, Ю. Мосенко, О. Музичук, Є. Назимко, А. Неділько, М. Новіцький, І.

Паньонко, В. Пащенко, І. Пиріг, В. Рабінович, І. Риженко, П. Рудик, М. Семенишин, К. Семьоркіна, В. Скоморовський, О. Скрипнюк, Н. Степаненко, Ю. Турченко, Т. Француз- Яковець, М. Хлистік, Т. Шкуля, С. Чорна та інші. Їхні роботи охоплюють широке коло питань – від нормативно-правового регулювання прав людини до дослідження інституційної ефективності, доступу до правосуддя, діяльності судових і контрольних органів, а також участі громадянського суспільства у формуванні державної політики.

Серед зарубіжних дослідників, які аналізували проблематику реалізації прав людини та інституційного забезпечення відповідної державної політики, варто відзначити С. Арнстіна, Д. Бітема, Л. Пала, Е. Вентуру, С. Вейра, М. Вюнша, М. Віндфура, Л. Еміс, Л. Дж. Фрюера, Г. Гарта, Е. Карвалью, М. Кілановські, Г. Роу, А. Черваті, Р. Янгса та інших, які зробили вагомий внесок у розроблення теоретичних підходів до оцінювання ефективності державних правозахисних інституцій.

Значущість обраної теми обумовлена об'єктивною потребою у теоретичному осмисленні та практичному вдосконаленні механізмів формування й реалізації державної політики у сфері захисту прав людини. Проведене дослідження сприятиме виробленню системних пропозицій щодо підвищення ефективності правозахисної політики, забезпеченню виконання Україною міжнародних зобов'язань, а також зміцненню принципів демократії, верховенства права та законності.

2. Зв'язок роботи з науковими програмами, планами, темами. Дисертаційне дослідження виконано в межах науково-дослідної теми кафедри теорії та історії держави і права юридичного факультету Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК»: «Теоретичні та практичні проблеми забезпечення прав людини та дитини в умовах розбудови правової, демократичної, соціально орієнтованої держави з широко розгалуженими інститутами громадянського суспільства» (номер державної реєстрації: 0118U001384).

3. Наукова новизна отриманих результатів полягає в дослідженні впливу суб'єктів державної політики у сфері прав людини на її забезпечення з огляду на затверджену 24 березня 2021 року Указом Президента 119/2021 «Національну стратегію у сфері прав людини» та інших нормативно-правових актів.

Результати дослідження відображено у таких теоретичних та практичних положеннях:

вперше:

– здійснено структурно-функціональний аналіз державної політики у сфері прав людини з урахуванням інституційного, нормативного та процедурного виміру, що дало змогу виокремити її специфіку в умовах трансформаційного розвитку національної правової системи;

– комплексно, в контексті забезпечення державної політики у сфері прав людини, вивчено діяльність організацій та інституцій, які безпосередньо, щоденно в межах своєї компетенції впроваджують окремі

елементи політики у сфері прав людини, досліджено їх вплив на формування державної політики у сфері прав людини в цілому.

Удосконалено:

- підходи до класифікації та оцінки національних механізмів реалізації державної політики у сфері прав людини шляхом їх систематизації за критеріями інституційної спроможності, нормативного забезпечення, функціональної ефективності та відповідності міжнародним стандартам;

- підходи щодо більш чіткої та структурованої оцінки дієвості існуючих інструментів захисту прав людини та ідентифікації проблемних зон у національній системі;

- теоретико-методологічні засади аналізу державної політики у сфері прав людини через інтеграцію міждисциплінарного підходу, що поєднує юридичні, політико-правові та інституційні аспекти, з урахуванням сучасних викликів, зокрема збройного конфлікту, посилення цифрового впливу на реалізацію прав і свобод, а також потреби гармонізації з правом Європейського Союзу.

Подальшого розвитку набули положення щодо:

- обґрунтування ролі Уповноваженого Верховної Ради з прав людини у контексті забезпечення системності й моніторингу державної політики;

- класифікацій недоліків у діяльності судової та правоохоронної систем з точки зору їх впливу на реалізацію прав людини;

- підходів до аналізу міжнародного досвіду у площині можливостей адаптації найкращих практик в українських реаліях;

- концепцій розширення функціоналу національних правозахисних інституцій через запровадження спеціалізованих омбудсменів;

- підходів до оцінювання ефективності державної політики у сфері прав людини через систему чітко визначених індикаторів та правозахисного моніторингу.

4. Теоретичне значення результатів дисертації. У дисертації здійснено комплексний теоретико-правовий аналіз державної політики у сфері прав людини як цілісного соціально-правового феномену, що охоплює нормативний, інституційний та процедурно-практичний аспекти реалізації прав і свобод людини в умовах демократичної правової держави. Результати дослідження можуть слугувати основою для подальших досліджень у галузі теорії права, конституційного права, міжнародного права, а також для підготовки підручників і навчально-методичних посібників, підготовці програм підвищення кваліфікації державних службовців, суддів, представників органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства.

Таким чином, дисертаційне дослідження робить вагомий внесок у розвиток юридичної науки, зокрема в частині теоретичного осмислення та практичного застосування у сфері формування й реалізації державної політики щодо прав людини.

5. Практичне значення результатів дисертації полягає в тому, що висновки та пропозиції дисертації можуть бути використані у таких сферах:

– *правотворчості* – для гармонізації національного законодавства з міжнародними стандартами, зокрема з практикою Європейського суду з прав людини, а також у процесі розроблення та реалізації державних стратегій, національних планів дій і проведення інституційних реформ;

– *правозастосовчої діяльності* – запропоновані підходи до системного аналізу діяльності судової влади, правоохоронних органів, а також механізмів участі громадянського суспільства можуть бути використані при оцінці ефективності правозахисної політики, впровадженні правозахисного моніторингу, удосконаленні процедур забезпечення доступу до правосуддя;

– *науково-дослідній* – для проведення досліджень щодо реалізації державної політики у сфері прав людини та оцінки ефективності національних механізмів захисту прав людини;

– *навчальній* – в освітньому процесі юридичних факультетів та інших закладів вищої освіти під час вивчення дисциплін з теорії держави та права, конституційного права, міжнародного права та прав людини, а також для підготовки підручників і навчально-методичних посібників, підготовці програм підвищення кваліфікації державних службовців, суддів, представників органів місцевого самоврядування та інститутів громадянського суспільства;

– *практичній діяльності інститутів громадянського суспільства та державних органів* – результати дослідження також можуть бути корисними для діяльності Уповноваженого Верховної Ради України з прав людини, Національної поліції України, НАБУ, СБУ, прокуратури, органів місцевої влади, громадських правозахисних організацій, ЗМІ – як інструмент аналітичної оцінки стану забезпечення прав людини та формування обґрунтованих рекомендацій для покращення ситуації у цій сфері.

6. Особиста участь автора в одержанні наукових і практичних результатів, що викладені в дисертаційній роботі. Дисертація є самостійною роботою. Висновки й положення наукової новизни одержані автором самостійно. Дисертантом було опубліковано 10 праць за темою дисертації.

Дисертаційне дослідження виконано на кафедрі теорії та історії держави і права Вищого навчального закладу «Університет економіки та права «КРОК». Науковий керівник: доктор юридичних наук, професор, професор кафедри державно-правових дисциплін Француз-Яковець Тетяна Анатоліївна.

Розглянувши звіт подібності щодо перевірки на плагіат, рецензенти дійшли висновку, що дисертаційна робота Лисенка Я.О. є результатом самостійних досліджень і не містить елементів плагіату та запозичень. Використані ідеї, результати і тексти інших авторів мають посилання на відповідне джерело. Дисертація характеризується єдністю змісту та відповідає діючим вимогам її оформлення.

7. Список опублікованих праць за темою дисертації. Результати дослідження, викладені в роботі та опрацьовані на окремих етапах дослідження, були представлені у десяти наукових працях. З них шість

статей опубліковано у наукових періодичних виданнях України, включених до міжнародних наукометричних баз (дві з них виконані у співавторстві, при цьому автору належить 50% внеску). Крім того, чотири публікації засвідчують апробацію матеріалів дисертації шляхом представлення тез доповідей на наукових конференціях.

Наукові праці, в яких опубліковані основні наукові результати дисертації:

Статті у наукових періодичних виданнях України, які включено до міжнародних наукометричних баз:

1. Лисенко Я., Биков О. Вплив державної політики у сфері захисту прав людини на розвиток демократичної держави. *Legal Bulletin*. 2024. № 11. С. 16–22. URL: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2024-11-A2> (0,78 друк. арк., внесок здобувача 50%).

2. Лисенко Я. Завдання державної політики у сфері прав людини, принципи її розбудови. *Національні інтереси України*. 2025. Т. 7. № 12. С. 636–646. URL: [https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-7\(12\)-636-646](https://doi.org/10.52058/3041-1793-2025-7(12)-636-646) (0,78 друк. арк.).

3. Лисенко Я. О. Стан державної політики у сфері прав людини в Україні. *Юридичний науковий електронний журнал*. 2024. № 5. С. 24–27. URL: <https://doi.org/10.32782/2524-0374/2024-5/2> (0,80 друк. арк.).

4. Лисенко Я. О., Биков О. М. Завдання та роль суду у забезпеченні державної політики у сфері прав людини в Україні. *Legal bulletin*. 2025. № 2 (16). С. 58–64. URL: <https://doi.org/10.31732/2708-339X-2025-16-B6> (0,89 друк. арк., внесок здобувача 50%).

5. Лисенко Я. О. Роль правоохоронних органів у забезпеченні державної політики у сфері прав людини в Україні. *Наука і правоохорона*. 2024. Т. 3-4. № 65-66. С. 22–30. URL: [https://doi.org/10.36486/np.2024.3\(65\).2](https://doi.org/10.36486/np.2024.3(65).2) (0,86 друк. арк.).

6. Лисенко Я. О. Роль ЗМІ у забезпеченні державної політики у сфері прав людини. *Науковий вісник Ужгородського національного університету*. Серія: Право. 2024. Т. 5. № 86. С. 441–446. URL: <https://doi.org/10.24144/2307-3322.2024.86.5.65> (0,77 друк. арк.).

Публікації, які засвідчують апробацію матеріалів дисертації:

7. Лисенко Я. О. Механізми забезпечення прав людини у демократичній державі. *Держава і суспільство: сучасні виклики та пошук рішень* : Зб. матеріалів III Всеукр. науково-теорет. конф. м. Київ, 16 трав. 2024 р. Київ. 2024. С. 492–496. URL: http://repositsc.nuczu.edu.ua/bitstream/123456789/20863/1/Збірник_матеріалів_16_05_2024_III_Всеукраїнська_науково_теоретична.pdf#page=492

8. Лисенко Я.О., Биков О. Значення суду в забезпеченні державної політики у сфері прав людини в Україні. *Держава, регіони, підприємництво: інформаційні, суспільно-правові, соціально-економічні аспекти розвитку*: матеріали VI Міжнародної конференції. м. Київ. 2024. С. 215–217. URL: <https://dspace.krok.edu.ua/handle/krok/5932>

9. Лисенко Я., Биков О. Вплив громадянського суспільства на формування та реалізацію державної політики у сфері прав людини в Україні. *Технології та суспільство: взаємодія, вплив, трансформація* : зб. наук. пр. з матеріалами IV Міжнар. наук. конференції. м. Чернігів. 20 черв. 2025 р. Чернігів. Україна. 2025. С. 105–109. URL: <https://doi.org/10.62731/mcnd-20.06.2025.002>

10. Лисенко Я. Міжнародні підходи до формування державної політики у сфері прав людини та їх значення для України. *Scientific vector of various sphere' development: reality and future trends* : V International Scientific and Practical Conference, м. Vinnytsia. UKR – Vienna. AUT. 18 лип. 2025 р. 2025. С. 318–321. URL: <https://doi.org/10.36074/grail-of-science.18.07.2025.033>

ВВАЖАТИ, що за актуальністю, ступенем новизни, обґрунтованістю, науковою та практичною цінністю здобутих результатів дисертація Лисенка Ярослава Олександровича на тему «Теоретико-правове дослідження забезпечення державної політики у сфері прав людини», відповідає спеціальності 081 «Право» та вимогам Порядку підготовки здобувачів вищої освіти (наукових установах), затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 23 березня 2016 року № 261 (із змінами), наказу МОН України «Про затвердження Вимог до оформлення дисертацій» за № 40 від 12 січня 2017 року та пп. 5, 6, 7, 8 Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії, затвердженого постановою Кабінету Міністрів України від 12 січня 2022 року № 44 (із змінами)

РЕКОМЕНДУВАТИ дисертацію Лисенка Ярослава Олександровича на тему: «Теоретико-правове дослідження забезпечення державної політики у сфері прав людини», до захисту на здобуття ступеня доктора філософії у разовій спеціалізованій вченій раді за спеціальністю 081 «Право».

Головуюча на засіданні
міжкафедрального семінару
декан юридичного факультету,
доктор філософії з права, доцент,
доцент кафедри теорії та історії
держави і права Університету «КРОК»

 Наталія СТЕПАНЕНКО

Секретар

Засвідчук
Директор департаменту кадрів вищого навчального закладу
Університет економіки та права «Крок»

Лариса ІВАНЮТА

20 25 р.